

La reinserció en crisi

A final de l'any 2011, el Síndic va rebre queixes d'interns que cursaven estudis universitaris en què manifestaven la seva disconformitat amb l'actuació del Departament de Justícia per haver-los comunicat, el mes de desembre, que haurien de fer front a la totalitat del cost de la matrícula universitària i dels materials utilitzats. En cas contrari, la universitat els anul·laria la matrícula.

Aquest comunicat es va produir justament quan s'havien acabat els terminis per sol·licitar beques al Ministeri d'Educació i per modificar la matrícula. Com a conseqüència, molts interns es van veure obligats a suspendre els estudis.

Fins al curs acadèmic 2010/2011 l'Administració penitenciària havia mantingut un conveni amb la UNED, en virtut del qual donava suport econòmic a tots els interns que cursaven estudis universitaris i el curs d'accés per a majors de 25 anys. Els ajuts es concretaven en l'abonament del cost de les matrícules i taxes universitàries, llibres i altres materials didàctics.

Els interns s'han queixat de manca d'informació respecte a la supressió de la partida destinada al cost de les matrícules universitàries

L'Administració penitenciària, amb la necessitat d'ajustar el pressupost, va suprimir la partida econòmica concedida a aquesta finalitat, tot i que va acceptar abonar la part corresponent al cost dels llibres i la resta del material didàctic subministrat el darrer trimestre de l'any 2011.

No obstant l'anterior, la Direcció General de Serveis Penitenciaris continuaria prestant l'ajut en tota la gestió de l'organització i la logística per afavorir els estudis dels alumnes, com ara l'accés a Internet, l'accés a material didàctic a la xarxa, el trasllat d'interns per a tutories i proves, etc.

Davant la petició d'informació a l'Administració penitenciària sobre la reducció del pressupost destinat a aquesta matèria i les mesures que s'havien adoptat, el centre directiu va respondre el següent:

1. Tant els interns com els directors docents dels centres penitenciaris havien estat informats que l'Administració no assumiria el cost de les matrícules

i les taxes universitàries, tot i que els interns podrien sol·licitar les beques que dóna el Ministeri d'Educació.

2. La UNED va fer front al 50% del cost de les matrícules, a partir del seu fons d'acció social, de tots els interns que complien els requisits exigits.

D'altra banda, la UNED va prorrogar el segon període de matriculació per facilitar el pagament als alumnes que encara no havien finalitzat la totalitat del pagament.

3. L'Administració estava cercant finançament amb entitats externes, com ara l'Obra Social de la Caixa, per donar suport al programa d'estudis universitaris als centres penitenciaris de Catalunya.

El Síndic de Greuges ha constatat que els interns, tot i lamentar el canvi de les condicions del conveni signat entre la Direcció General de Serveis Penitenciaris i la UNED, van fonamentar el motiu de queixa en la manca d'informació respecte a la supressió de la partida pressupostària destinada al pagament de les matrícules universitàries.

Queda acreditat que els alumnes van fer la matrícula el mes d'octubre de 2011. Al final del mes de novembre de 2011, la UNED i la Direcció General de Serveis Penitenciaris van decidir no signar el conveni. El dia 12 de desembre de 2011, l'Administració va informar els interns que no faria el pagament dels estudis universitaris.

El Síndic de Greuges va suggerir que s'adoptessin les mesures oportunes per pal·liar, en la mesura que fos possible, els efectes de la modificació del conveni amb la UNED, per manca d'informació als interns abans de la matriculació del curs 2011/2012, en el sentit d'abonar l'altre 50% del cost.

El Departament de Justícia no va acceptar el suggeriment per manca de disponibilitat pressupostària, tot i que la Direcció General de Serveis Penitenciaris va fer-se càrrec de la despesa que comportava el material didàctic per al seguiment dels estudis a distància.

Preveient que la difícil situació econòmica es perllongaria per al curs acadèmic 2012/2013, el Síndic va insistir en la necessitat d'informar, al més aviat possible, els interns universitaris, amb la finalitat que aquests poguessin preveure la matriculació i el pagament de les assignatures escollides.

La contenció de la despesa econòmica no ha afectat únicament la població reclusa, sinó també associacions i entitats compromeses en la col·

laboració i el voluntariat amb el sistema penitenciari, les quals acompleixen una tasca important de reeducació i rehabilitació.

Enguany, el Departament de Justícia ha suprimit les subvencions a 35 entitats, les quals configuren el 37% del total de les entitats col·laboradores.

La reducció de la jornada laboral dels interins de tractament perjudica la rehabilitació dels interns

L'Administració ha cercat noves vies de finançament per compensar econòmicament les entitats que han col·laborat amb el sistema penitenciari entre l'1 de gener i el 31 de maig de 2012, les quals preveien rebre la subvenció anual.

Altres elements que enguany han afectat el procés de reinserció dels interns han estat, d'una banda, l'aplicació de la disposició transitòria cinquena de la Llei 5/2012, de 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics, i

d'altra banda, el decrement d'ocupació als tallers productius del CIRE als centres penitenciaris.

En aquest sentit, la reducció d'un 15% de la jornada laboral del personal interí ha comportat la reducció, de manera proporcional, del temps d'intervenció directa amb els interns, atès que, majoritàriament, el personal de rehabilitació té una vinculació laboral d'interinatge.

Malgrat que la reducció de la jornada laboral dels interins és tractada en l'apartat dedicat a l'Administració pública, s'ha considerat convenient fer-ne esment en aquest epígraf, atesa la repercussió que aquesta mesura ha tingut en la intervenció tractamental i, per tant, en el procés de reeducació i reinserció social. Així mateix, en les visites realitzades al conjunt dels centres penitenciaris de Catalunya, s'ha observat una disminució de l'activitat als tallers productius, circumstància que s'ha acreditat a partir dels descriptors estadístics publicats pel Departament de Justícia.

Tractament i treball són elements bàsics per fer possible l'objectiu de la institució penitenciària, que no és altre que aconseguir la reeducació i la reinserció social dels interns, en el sentit que tinguin la capacitat de viure respectant la Llei penal.

Queixa 00018/2012

Diversos interns de centres penitenciaris de Catalunya estudiants de la UNED manifesten la seva disconformitat amb la finalització del conveni de la Direcció General de Serveis Penitenciaris amb la UNED i la UAB. Exposen que han de pagar la totalitat de la matrícula presentada per al curs 2011/2012 abans del 27 de desembre de 2011 i que, en cas contrari, s'anul·larà la matrícula. Aquesta informació s'ha donat un cop tancat el termini de sol·licitud de beques al Ministeri d'Educació i el termini de modificació de la matrícula, de manera que no poden optar als ajuts econòmics a l'estudi.

El Síndic considera que, si bé els motius del canvi de les condicions del conveni amb la UNED poden ser comprensibles i legítims tenint en compte l'actual situació econòmica, el Departament de Justícia hauria d'adoptar mesures per pal·liar els efectes de la modificació del conveni amb la UNED, atesa la manca d'informació prèvia als interns.

Queixa 04504/2012

La Taula de Participació Social de Catalunya ha manifestat el desacord amb la supressió de la subvenció que algunes entitats rebien del Departament de Justícia. També expressava el deute que acumula el Departament de Justícia amb les entitats.

Tot i les dificultats pressupostàries, el Departament de Justícia està duent a terme: (1) la cerca de finançament per compensar econòmicament les col·laboracions realitzades entre l'1 de gener i el 31 de maig de 2012 per les entitats col·laboradores i de voluntariat afectades per la supressió de l'ordre de subvenció; (2) ha tramès al Departament d'Economia els informes corresponents per afrontar els pagaments dels deutes de l'any 2011 de les entitats col·laboradores; (3) presta suport a les entitats socials a l'hora de cercar solucions jurídiques perquè aquestes no hagin de justificar la totalitat dels projectes fins ara cofinançats per altres departaments de la Generalitat, i (4) cerca vies externes de suport econòmic perquè es puguin finançar els projectes de mediació intercultural que es desenvolupaven als centres penitenciaris.